

Prof. dr hab. Paweł Górski

PROFESOR SZEWACH WEISS

**Szanowny Panie Profesorze,
Wysoki Senacie,
Czcigodni i Dostojni Goście in gremio!**

Ogromny to dla mnie honor i wyróżnienie, że to właśnie ja mam zaszczyt przybliżyć Państwu sylwetkę bohatera dzisiejszej uroczystości, Profesora Szewacha Weissa.

Większości z Państwa doskonale znana jest działalność naukowa i społeczna Profesora, Jego osiągnięcia dydaktyczne i popularyzatorskie na wielu płaszczyznach. Pozwolę sobie w skrócie przypomnieć niektóre ich aspekty. A wszystko chciałbym odnieść to tego, co w jednym z wywiadów powiedział nasz laureat, kiedy kończył swoją misję ambasadora w Polsce: *„chciałbym zostać z wami przez jakiś okres... bo z dnia na dzień czuję się między wami ciekawiej i czasami jak między swoimi... przyjechałem do Polski z taką ciekawością, przyjechałem do kraju mojego straconego dzieciństwa, bo jako dziecko nie zdążyłem przeżyć prawie nic! Ale pamięć została”*.

Będzie to zatem laudacja koncepcji i sukcesu, aktywności, twórczego i operatywnego działania, w której Polska i polskość jest od zawsze obecna.

Szewach Weiss urodził się 5 lipca 1935 roku w Borysławiu na kresach Polski, w rodzinie kupieckiej. Jego dzieciństwo przerwał wybuch II wojny światowej. Pierwsze siedem miesięcy wojennego koszmaru przeżył wraz z rodziną w piwnicznej kryjówce, z każdym dniem walcząc o przetrwanie. Dzięki pomocy polskich sąsiadów, rodzinie Weissów udało się przetrwać Holokaust.

Potem Weissowie mieszkali kolejno w Gli-

wicach, Wałbrzychu i Głuszyca, w której młody Szewach pobierał nauki w szkole żydowskiej.

W 1947 roku, tydzień po decyzji ONZ o powstaniu Państwa Izrael na Bliskim Wschodzie, rodzina Weissów przedostała się do Palestyny. Tu Szewach Weiss rozpoczął naukę w Szkole Rolniczej Hadassim, którą ukończył z certyfikatem z biologii, osiągając w tym czasie także doskonałe wyniki sportowe w lekkoatletyce i podnoszeniu ciężarów. Po zdaniu egzaminów maturalnych, wstąpił do wojska, gdzie służył przez dwa lata w Siłach Zbrojnych Izraela w stopniu sierżanta. Wtedy też, pełniąc stanowisko asystenta naczelnika do spraw edukacji Frontu Północnego, zaangażował się w życie kulturalne, czego efektem była późniejsza wieloletnia praca dziennikarza radiowego.

W latach 1959-1961 Weiss studiował na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, gdzie w 1969 roku uzyskał stopień doktora filozofii i nauk politycznych. W międzyczasie ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Tel Awiwie.

W 1975 roku został mianowany profesorem zwyczajnym nauk społecznych na Uniwersytecie w Hajfie, gdzie założył Wydział Mediów. W tym czasie prowadził również własny program radiowy w Army Radio i Głosie Izraela.

W 1980 roku Weiss ukończył kurs liderów dla przywódców i intelektualistów w Brookings Institution w Waszyngtonie.

Dla nas Polaków szczególne znaczenie ma działalność Profesora Weissa jako ambasadora Izraela w Warszawie. Jak sam pisał, wybrał Warszawę zamiast Moskwy, czy Berlina na miejsce swej pracy dyplomatycznej ze względu

na wielką tęsknotę za Polską. Funkcję ambasadora pełnił w latach 2001-2004.

Od 2003 roku prowadzi zajęcia na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, a od 2008 roku kieruje Centrum Badań nad Współczesnym Izraelem uczelni.

Kariera naukowa profesora Weissa nierozwalnie łączy się z działalnością publiczną, w tym polityczną. W latach 1969-1981 zasiadał w Radzie Miejskiej miasta Hajfa. Od 1981 roku był deputowanym z ramienia Partii Pracy do parlamentu izraelskiego, gdzie pełnił kolejno funkcje wiceprzewodniczącego i przewodniczącego parlamentu. Reprezentował Izrael, jako delegat Knesetu do Zgromadzenia Parlamentu Rady Europy oraz przewodniczący Światowej Rady Instytutu Yad Vashem.

Profesor Weiss jest również niezwykle aktywnym pisarzem i publicystą. W swoim dorobku posiada ponad 80 książek i kilkadziesiąt artykułów z dziedziny nauk politycznych, prawa konstytucyjnego, administracyjnego i socjologii, dotyczących współczesnych problemów politycznych, społecznych i ustrojowych Izraela, 16 książek dla dzieci i młodzieży, a także kilkanaście książek dotyczących Holocaustu i stosunków polsko-żydowskich. Jest autorem tysięcy artykułów prasowych.

Działalność Profesora Weissa przyniosła mu wiele prestiżowych nagród i wyróżnień. W roku 2004 otrzymał Krzyż Wielki Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej, w 2009 roku uhonorowany został przez ministra Radosława Sikorskiego odznaką honorową „Bene Merito”, w 1995 roku otrzymał nagrodę za tolerancję przyznaną przez Ruch „Piękny Izrael”, w 1996 r. – nagrodę Amitaia za uczciwość w służbie publicznej, w 1998 r. – nagrodę Brata Alberta, przyznano mu również Honorowe Obywatelstwo Miasta Kalisza, Miasta Płońska i Miasta Wałbrzycha. W roku 2006 został doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego, a 2008 roku członkiem Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu.

Profesor Szewach Weiss jest postacią wyjątkową i wybitną. Wywarł niekwestionowany wpływ na historię swojego kraju i stosunki

polско-żydowskie. Aktywność naukowa i społeczna Profesora Weissa ma zasięg międzynarodowy. A filozofia wzajemnego zrozumienia, szacunku, poszukiwania prawdy i granic ludzkiej tolerancji, tak charakterystyczna dla jego twórczości, porusza nas od lat.

Dorobek naukowy i polityczny Profesora Weissa jest olbrzymi, a Jego wkład w kształcenie oraz rozwój humanistyczny i intelektualny kadr naukowych naszych polskich uczelni – niekwestionowany.

Zbliżając się do końca mojego wystąpienia pragnę nieco „odbrązowić” sylwetkę Profesora przywołując jego stwierdzenie: „*Wolę ludzi, którzy patrzą sercem na drugiego człowieka, myślą sercem, niż takich czystych intelektualistów*”. Profesor kocha świat, podróże i ludzi. Największą wartością jest dla niego przyjaźń drugiego człowieka. Władza pięcioma językami. Jest spełnionym tatą i dziadkiem.

Zastanawiam się, jak powiedzieć o Panu, Panie Profesorze? Mąż stanu, polityk, pedagog, naukowiec, dziennikarz, dyplomata? W każdej z tych ról wybitny, prawdziwy, szczerzy, zdecydowany, wierny własnym przekonaniom, gotów oddać wszystko w imię idei. Człowiek kompromisu, zwolennik pokoju. Człowiek – historia, naznaczony cierpieniem, porażką i triumfem, człowiek niezwykłony!

Podczas uroczystości takich, jak ta, zadajemy sobie pytanie: dla kogo to większy zaszczyt i kto więcej zyskuje – uczelnia, bo dołączyła do galerii swoich Honorowych Doktorów kolejną, wybitną Osobowość, czy może Wyróżniony, bo zyskał najwyższą akademicką godność? Wiem, że w tym przypadku szala dumy i satysfakcji zdecydowanie przechylił się na stronę naszego Uniwersytetu, bo obok kogoś takiego jak Pan, Panie Profesorze, nie da się przecież przejść obojętnie!

Ad multos annos Drogi Profesorze!

Dziękuję Państwu za uwagę!

**Opinia prof. dr. hab. Włodzimierza Nykiela w sprawie wniosku o nadanie godności
doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi Profesorowi Szewachowi Weissowi**

Profesor Szewach Weiss jest postacią wyjątkową. Jego niezwykła aktywność życiowa sprawia, że trudno go jednoznacznie określić. Wybitny mąż stanu, polityk, naukowiec, pedagog, dziennikarz, dyplomata, sportowiec, traktorzysta, a nawet bajkopisarz – wszystkie te określenia byłyby prawdziwe a jednocześnie niewystarczające, by opisać postać Profesora Szewacha Weissa. Jednocześnie trzeba pamiętać, że we wszystkich rolach życiowych, które były jego udziałem, zawsze był też Ocalonym z Zagłady. W jednej ze swoich książek napisał, że po przyjeździe do Izraela dużo biegał. Biegał tak dużo i tak szybko, że wkrótce uciekł od podwójnej ściany piwnicy, w której ukrywał się w czasie wojny. Sam nie wie, kiedy przestał uciekać, a zaczął biec. Ta determinacja pozwoliła mu dopiąć swego we wszelkich niemal dziełach, których się podejmował.

Profesor Szewach Weiss urodził się 5 lipca 1935 r. w rodzinie kupieckiej w Boryslawiu, na ziemiach II Rzeczypospolitej (od 1944 r. jest to część Ukrainy). Jak sam podkreśla, udało mu się przetrwać Holokaust wraz z rodziną dzięki pomocy zaprzyjaźnionych Polaków i Ukraińców.

W 1947 r., tydzień po decyzji ONZ o powstaniu państwa Izrael na Bliskim Wschodzie, Profesor Szewach Weiss wysiadł w porcie w Hajfie i rozpoczął nowe życie w Erec Izrael.

W Izraelu Profesor Szewach Weiss ukończył szkołę rolniczą Hadassim, osiągając w tym czasie także doskonałe wyniki sportowe w lekkoatletyce i podnoszeniu ciężarów. W latach 1954-1956 służył w Siłach Obronnych Izraela. Wtedy to, pełniąc stanowisko asystenta naczelnika do spraw edukacji Frontu Północnego, zaangażował się w życie kulturalne, czego efektem była późniejsza wieloletnia praca dziennikarza radiowego. Najpierw jako moderatora programu dla dzieci i nastolatków w Głosie Izraela (1957-1960), a potem jako prowadzącego własny program radiowy w Army Radio i Głosie Izraela w latach 1960-1978. Fascynacja

radiem nie minęła wraz z rozwojem kariery naukowej oraz politycznej Profesora i do dziś chętnie gości on w rozgłośniach radiowych Polski i Izraela.

Jednocześnie w latach 1959-1965 Profesor Weiss studiował na kierunku nauk politycznych i stosunków międzynarodowych na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie i oraz w latach 1961-1965 prawo na Wydziale Prawa w Tel-Awiiwie. W 1961 r. uzyskał stopień magistra nauk politycznych i współczesnego żydostwa, w 1965 r. magistra prawa, a w 1969 r. obronił doktorat z filozofii w naukach politycznych na Uniwersytecie Hebrajskim. Przez wiele lat pracował jako wykładowca, m. in. na Uniwersytecie w Tel-Awiiwie i w Hajfie. W latach 1969-1972 kierował Wydziałem Nauk Politycznych w Hajfie. W 1975 r. doprowadził do powstania na uniwersytecie Wydziału Mediów i uzyskał tytuł profesora nauk politycznych tej uczelni. W 1980 r. ukończył kurs liderów dla przywódców i intelektualistów na Brookings Institution w Waszyngtonie. Od 2003 r. prowadzi zajęcia na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Profesor Szewach Weiss umiejętnie łączy karierę naukową z działalnością publiczną, w tym polityczną. W latach 1969-1981 był członkiem Rady Miejskiej w Hajfie, w latach 1975-1981 także członkiem administracji miejskiej w Hajfie. Od 1981 r. był deputowanym do Knesetu, gdzie w latach 1988-1992 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Izby. W 1992 r. został wybrany przewodniczącym Knesetu XIII kadencji i pełnił tę funkcję aż do upływu kadencji w 1996 roku. W latach 1984-1999 był delegatem Knesetu do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Jego działalność polityczna związana była z członkostwem w Partii Pracy, w której przez wiele lat był jednym z jej przywódców.

W swej działalności politycznej Profesor dał się poznać jako człowiek kompromisu i zdecy-

dowany zwolennik pokoju, co jest tym bardziej godne podkreślenia, że warunki polityczne, w jakich przyszło mu działać nie ułatwiały wyboru takiej właśnie drogi. Był przyjacielem i najbliższym współpracownikiem premiera Izraela Icchaka Rabina, który wraz z Jaserem Arafatem doprowadził do zawarcia porozumienia w Oslo. Profesor Szewach Weiss jako jeden z liderów Partii Pracy był jednym z architektów tego porozumienia, które dawało nadzieję na pokojowe współistnienie na Bliskim Wschodzie Żydów i Palestyńczyków. Warto przy tym wspomnieć, że za to porozumienie, Rabin i Arafat otrzymali pokojową Nagrodę Nobla.

Profesor Weiss jest również niezwykle aktywnym pisarzem i publicystą. W swoim dorobku posiada ponad 80 książek i kilkadziesiąt artykułów z dziedziny nauk politycznych, prawa konstytucyjnego, administracyjnego i socjologii, dotyczących współczesnym problemów politycznych, społecznych i ustrojowych Izraela, 16 książek dla dzieci i młodzieży, a także kilkanaście książek dotyczących Holocaustu i stosunków polsko-żydowskich. Jest autorem tysięcy artykułów prasowych. Publikował w Izraelu i za granicą, m. in. w *Ha'aretz*, *Yedioth Aharonot*, *Ma'ariv*, *Davar*, *Al-Hamishmar*, także w angielskojęzycznej prasie specjalistycznej, m. in.: *The Jerusalem Post*, *Jewish Political Studies Review*, *Jewish Social Studies*, *Parliamentary Affairs*, *Western Political Quarterly*. W Polsce jego artykuły ukazywały się m. in. w *Tygodniku Powszechnym*, *Rzeczpospolitej*, *Wprost*, *Gazecie Wyborczej* czy *Dzienniku*.

W latach 2000-2006 był przewodniczącym Światowej Rady Instytutu Pamięci Yad Vashem. W 2005 r. napisał: „*Milczenie o Zagładzie jest największym grzechem ludzkości*”. Zdanie to było mottem jego działalności nie tylko w okresie przewodniczenia Instytutowi, lecz także w jego wcześniejszej działalności akademickiej oraz późniejszej politycznej i publicystycznej. Stając zawsze po stronie prawdy i uczciwości, nie tylko jako badacz historii, lecz także jako jej uczestnik, czynił to z wielkim taktem i empatią wobec uczuć innych ludzi i narodów. Mimo osobistego cierpienia, jakie tchnie z jego tekstów o Holokauście, Profesor Weiss potrafił

napisać „*nie czuję nienawiści,(...) trzeba dać szansę każdemu pokoleniu*”.

Szczególne znaczenie dla nas Polaków ma działalność Profesora Weissa jako ambasadora Izraela w Warszawie. Jak sam pisał, wybrał Warszawę zamiast Moskwy, czy Berlina na miejsce swej pracy dyplomatycznej ze względu na wielką tęsknotę za Polską. Pełnił tę funkcję w latach 2001-2004. Bagaż wspólnej historii narodów polskiego i żydowskiego powoduje, zdaniem Profesora, że stosunki polsko-izraelskie mogą być albo bardzo dobre albo bardzo złe – nie mogą być nijakie. Mając to na uwadze, w swej działalności czynił wszystko, by te stosunki były jak najlepsze. I bez wątpienia wniósł wielki wkład w to dzieło. Profesor Szewach Weiss w swych pismach przyznaje się do podwójnej tożsamości: żydowskiej i polskiej. Pamiętając o wspólnej historii, stara się ekspozycjonować w niej to, co dobre. Powtarzał nieraz, że zarówno Polacy, jak i Żydzi są ofiarą nazizmu, że wśród Sprawiedliwych Wśród Narodów Świata trzecią część stanowią Polacy i choć nie można zapominać o Jedwabnym i innych ciemnych kartach, warto odbudowywać wzajemne dobre relacje. Profesor stał się nie tylko „dożywotnim ambasadorem” Izraela w Polsce, lecz również „ambasadorem” Polski w Izraelu.

Wielkie znaczenie w dziele pojednania mają zarówno książki Profesora na temat naszych wspólnych losów, takie jak: „*W dwóch światach*”, „*My Żydzi. Między Izraelem a diasporą*”, „*Między nami*”, czy „*Między narodami*”, jak również liczne artykuły prasowe oraz działalność praktyczna. Profesor Weiss bowiem nadal wytrwale podróżuje po Polsce, z godnym podziwu uporem odbudowując więzi między Polakami i Żydami.

Działalność Profesora Weissa przyniosła mu wiele prestiżowych nagród i wyróżnień. Otrzymał w 2004 r. Krzyż Wielki Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej, w 1995 r. – nagrodę za tolerancję przyznaną przez Ruch Piękny Izrael, w 1996 r. – Nagrodę Amitaia za uczciwość w służbie publicznej, w 1998 r. – Nagrodę Brata Alberta, w 2003 r. – Honorowe Obywatelstwo Miasta Kalisza, w 2006 r. – doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego,

a w 2008 roku został członkiem Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu.

Bronisław Łagowski napisał o Profesorze: „*Od Ambasadora Weissa możemy się uczyć, na czym polega i jak się przejawia pluralizm jako cecha kultury umysłowej*”. To zdanie wyśmienicie charakteryzuje osobę Profesora i jego działalność publiczną.

W 2003 r. Profesor Weiss pisał „*Przyjechałem do Polski z tęsknoty, a odjeżdżam z jeszcze większą w sercu*”. Szczęśliwie dla nas i dla stosunków polsko-żydowskich, Profesor Weiss nie wyjechał od nas na stałe. Wciąż wraca i pielęgnuje nasze wzajemne relacje.

Profesor Szewach Weiss wywarł niekwestionowany wpływ na historię swojego kraju i stosunki polsko-żydowskie. Niezliczone osiągnięcia Profesora Weissa jako wybitnego naukowca i polityka, pozwalają mi wyrazić przekonanie, że w pełni zasługuje on na godność doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Zarówno aktywność naukowa Profesora Weissa, jak i ta o charakterze politycznym mają zasięg międzynarodowy,

a Jego otwarty umysł i serce bez przeszkód od zawsze pokonywały i nadal pokonują granice ludzkiej tolerancji i jej braku oraz stają się załącznikiem owocnej współpracy i wzajemnego zrozumienia. Profesor Szewach Weiss to Człowiek przez duże „C”, a Jego absolutnie niezwykła osobowość mogłaby posłużyć za wzorzec definicji pojęcia „humanizm”.

Dorobek naukowy i polityczny Profesora Weissa jest olbrzymi. Jego wkład w kształcenie oraz rozwój humanistyczny i intelektualny kadr naukowych naszych polskich uczelni – niekwestionowany. Zaszczycem dla każdego uniwersytetu byłoby gościć Profesora Weissa w gronie nauczycieli akademickich. Z pewnością również dla Uniwersytetu Medycznego w Łodzi zaszczycem jest przyjęcie Profesora Weissa do grona doktorów *honoris causa*. Z drugiej zaś strony, Profesor Szewach Weiss jako postać wybitna i wszechstronna oraz osobowość przełomu wieków – wyraźnie zaznaczona na kartach historii powszechnej, niewątpliwie w pełni zasługuje na nadanie tego tytułu.

Recenzja dorobku naukowego Profesora Szewacha Weissa przedstawiona przez prof. dr. hab. Stanisława Liszewskiego

Recenzję przygotowano w oparciu o dostarczone dokumenty i publikacje, obrazujące życie i działalność Szewacha Weissa oraz inne informacje, dostępne autorowi. Przesłana dokumentacja obejmuje życiorys, wykaz publikacji, oficjalne pisma, odbitki prac itp. W języku polskim, angielskim oraz hebrajskim (częściowo tłumaczone na język polski).

1. Życiorys

Szewach Weiss (Szejwach Weiss) urodził się 5 lipca 1935 roku w Borysławiu (województwo lwowskie) w rodzinie drobnego kupca. Ojciec był właścicielem sklepu spożywczego. Po wkroczeniu Niemców w 1941 roku Weissowie zostali przesiedleni do getta, z którego zbiegli. Ukrywali się kolejno u Ukrainki Julii Lasotowej, u polskiego małżeństwa Anny i Michała Górali, a następnie u Marii Potężnej. Łącznie w różnych kryjówkach rodzina Weissów przeżyła 29 miesięcy okupacji hitlerowskiej.

Po wkroczeniu do Borysławia wojsk radzieckich (sierpień 1944) rodzina zamieszkała w starym domu, a Szewach rozpoczął naukę w drugiej klasie szkoły podstawowej. W 1945 roku Weissowie przenieśli się do Polski, wpierr zamieszkali w Gliwicach, a następnie w Wałbrzychu, gdzie dzisiejszy Profesor rozpoczął naukę w szkole polskiej. Równolegle uczył się w szkole żydowskiej w miejscowości Głuszycy, prowadzonej przez syjonistyczną organizację „Bricha”, w której rozpoczął naukę języka hebrajskiego. W styczniu 1946 roku rodzina Weissów nielegalnie przekroczyła granicę polsko-czechosłowacką z zamysłem dostania się do Palestyny, do której Szewach wypłynął statkiem 1 grudnia 1947 roku z portu Genua.

W Izraelu ukończył w latach 1954-1956 szkołę rolniczą, a następnie służył w siłach zbrojnych Izraela jako sierżant. Uprawiał sport (lekkoatletykę i podnoszenie ciężarów), stając się jednym z najlepszych sportowców Izraela w tych dyscyplinach.

Jak wynika z poświadczanego notarialnie dokumentu, Szewach Weiss uzyskał tytuł Magistra nauk społecznych (specjalizacja stosunki międzynarodowe) w 1961 roku w Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. W 1969 roku

na tym samym Uniwersytecie uzyskał stopień doktora filozofii i nauk politycznych. W 1980 roku ukończył seminarium dla przywódców regionalnych w Brookings Institution w Waszyngtonie (USA).

W 1975 roku został mianowany profesorem zwyczajnym nauk społecznych na Uniwersytecie w Hajfie, gdzie był założycielem Wydziału Mediów.

Równolegle ukończył w 1965 roku studia prawnicze na Uniwersytecie w Tel Avivie. W Uniwersytecie tym wykładał również na Wydziale Prawa oraz Nauk Politycznych.

Od 2000 roku czyli od ukończenia 65 lat życia Szewach Weiss jest profesorem emerytowanym. Od 2003 roku prowadził zajęcia na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od stycznia 2008 roku jest kierownikiem Centrum Badań nad Współczesnym Izraelem na wspomnianym Wydziale Uniwersytetu Warszawskiego (mianowanie do 30 września 2012). W 2006 roku (22 listopada) Uniwersytet Wrocławski nadał Profesorowi Szewachowi Weissowi tytuł i godność doktora *honoris causa*.

W 1959 roku Szewach Weiss ożenił się z Ester. Obecnie jest wdowcem, ma córkę Ifat i syna Noama oraz wnuczkę Szirę. Potwierdza biegłą znajomość pięciu języków: hebrajskiego, polskiego, angielskiego, jidysz i rosyjskiego.

2. Działalność publiczna

Działalność publiczną rozpoczął Szewach Weiss w organach samorządowych miasta Hajfa, gdzie w latach 1969-1981 był członkiem Rady Miejskiej (radnym). Równolegle uprawiał dziennikarstwo, głównie radiowe. Był członkiem Partii Pracy Izraela, a w latach 1977-1999 członkiem Komitetu Centralnego tej partii.

W 1981 roku został wybrany z ramienia Partii Pracy posłem do parlamentu izraelskiego (Knessetu), w którym zasiadał do 1996 roku, pełniąc bardzo ważne funkcje. W latach 1988-1992 był wiceprzewodniczącym Knessetu, a w XIII kadencji (1992-1996) przewodniczącym parlamentu Izraela. Zasiadając w Knesse-

cie, reprezentował państwo Izrael również na zewnątrz. W latach 1984-1999 był delegatem Knessetu do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, a w latach 1992-2000 pełnił społeczną funkcję przewodniczącego Światowej Rady Instytutu Pamięci Yad Vashem. Od 28 marca 2008 r. Został członkiem Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu, nadawanego przez dzieci w Polsce.

Działalność publiczna Szewacha Weissa w Polsce związana była z pełnieniem funkcji ambasadora nadzwyczajnego państwa Izrael w Polsce, co miało miejsce w latach 2000-2003.

Za działalność publiczną Szewach Weiss był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany; jak wynika z dostępnej dokumentacji, otrzymał m. in. nagrody: za studia nad zarządzeniem miejskim (1975), za tolerancję – nagroda przyznana przez Ruch „Piękny Izrael” (1995), za uczciwość w służbie publicznej – nagroda Amitaia (1996), nagrodę im. św. Brata Alberta (1998), nagrodę „Ruch dla Dobrego Zarządu” (1999). Jest również honorowym obywatelem miasta Kalisza (2003).

W 2004 roku został odznaczony przez Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi RP, a w 2009 roku – Odznaką Honorową „bene Merito”, wręczoną przez ministra Radosława Sikorskiego.

3. Działalność naukowa i publicystyczna

Ocena całokształtu działalności naukowej Profesora Szewach Weissa następuje z pewnymi trudnościami formalnymi, które wynikają z dwóch powodów. Pierwszy związany jest z tym, że jego prace naukowe i publicystyczne bardzo mocno przenikają się, a ich rozgraniczenie jest praktycznie niemożliwe. Drugą przyczyną to brak w przedstawionych dokumentach jednolitej zestawionej bibliografii autorskiej, a liczby publikacji, podane w curriculum vitae, określają dość orientacyjnie i zbiorczo zarówno opracowania monograficzne, jak i artykuły publicystyczne, zamieszczone w tygodnikach i innych wydawnictwach prasowych.

Z zestawienia prac wydanych w języku hebrajskim i angielskim w latach 1956-2007 wynika, że Szewach Weiss opublikował 88 prac nazywanych monografiami. Należy do-

dać do tego 8 książek wydanych w języku polskim w latach 2002-2007 oraz „wstępy” opracowane do 27 książek i albumów, wydanych w Polsce, a także kilkadziesiąt (w dokumentach zaznaczono, że może nawet więcej niż sto) artykułów, opublikowanych w Polsce w tygodnikach: *Wprost*, *Polityka*, *Przegląd*, *Tygodnik Powszechny* oraz w gazetach, np. w *Gazecie Wyborczej*. Łącznie jest to dorobek ogromny ilościowo, który wyraźnie związany jest z różnymi okresami aktywności publicznej Szewach Weissa. Na podkreślenie zasługuje duże natężenie tych publikacji, przypadające na okres pełnienia w Polsce misji ambasadora Izraela. Trwa ono do chwili obecnej.

Tematyka dostępnych prac Szewach Weissa pozwala wydzielić w tym dorobku trzy wyraźne nurty, nie licząc artykułów publicystycznych, które często powstawały jako polemiki lub wyraz temperamentu twórczego autora.

Najstarszym nurtem zainteresowania badawczego Szewacha Weissa była problematyka prawa administracyjnego, a powstające w tym zakresie prace dotyczą zarówno funkcjonowania samorządu terytorialnego, jak i zagadnień dotyczących parlamentaryzmu. Można tu wymienić jako przykłady tego nurtu badawczego opracowania pt. „Samorząd w Izraelu” (1972), „typologia Polityki samorządowej (1970), „Hajfa. Plan urbanistyczny” (1981) czy „Wybory do Knessetu” (2004). Prace te powstały głównie w okresie aktywności Szewacha Weissa w organach samorządowych miasta Hajfa w latach 1969-1981 oraz w czasie, kiedy został parlamentarzystą i zasiadał w Knessecie.

Drugi nurt badawczy, który przewija się z różnym natężeniem przez cały okres aktywnej twórczości Szewacha Weissa to socjologia polityczna, którą należy rozumieć jako zastosowanie socjologicznych narzędzi badawczych do poznania i prezentacji zjawisk politycznych. W dostępnym dorobku naukowym znalazłem klasyczne prace socjologiczne z lat 1977-1978, które prezentowały wyniki badań opinii publicznej w trzech miastach Izraela, ale również elity politycznej Izraela (1980) oraz jedną z ostatnich książek pt. „My Żydzi” (2009), która jest bardzo interesującym studium socjologicznym narodu żydowskiego.

Niewątpliwie, najważniejszym i dominującym w całym dorobku Szewacha Weissa jest jednak nurt polityczny (nauk politycznych), którego początek można odnaleźć już we wczesnych pracach autora („Anatomia upadku” (1977) czy „Naród i grupa etniczna” (1974)). Rozkwit zainteresowania naukami politycznymi Szewacha Weissa, moim zdaniem, nastąpił z początkiem lat dwutysięcznych i przypada na okres pełnienia misji ambasadora Izraela w Polsce. Zaowocował on wieloma znakomitymi publikacjami, w których autor podejmuje problematykę żydowską (stosunki polsko-żydowskie dawniej i dziś), sprawy zagłady narodu żydowskiego (holocaust) i współczesne stosunki polityczne. Warto tu zwrócić uwagę na interesujące studium, dotyczące zmian w stosunkach polsko-izraelskich i polsko-żydowskich za kadencji Aleksandra Kwaśniewskiego (2005), autobiograficzne opracowanie „Czas ambasadora” (2003), artykuł zamieszczony w Więzi – „Moja wojna” (2007) czy współautorskie dzieło pt. „Dylematy stanowienia konstytucji w Izraelu i Polsce. Analiza politologiczna” (2008).

Należy zwrócić uwagę, że Szewach Weiss otrzymał za pracę „My Żydzi. Między Izraelem a diasporą” nagrodę za książkę roku 2009, przyznaną przez Bibliotekę Raczyńskich w Poznaniu.

Prace dotyczące stosunków polsko-żydowskich autorstwa Szewacha Weissa dotyczą często spraw trudnych dla obu narodów, nie ma w nich jednak agresywnych oszczerstw czy poniżania, jest natomiast zawsze chęć poszukiwania prawdy i oddania sprawiedliwości.

Zarówno działalność polityczna, jak i dorobek naukowy czynią z Szewacha Weissa uznanego w świecie naukowym politologa, który wyniki badań naukowych wykorzystuje w praktyce życia politycznego. Należy do wąskiego grona obiektywnych badaczy losów Żydów, mieszkających na ziemiach polskich.

Jego dorobek naukowy jest duży ilościowo i oryginalny jakościowo, co czyni jego autora wyjątkowym badaczem stosunków polsko-żydowskich w skali międzynarodowej.

4. Konkluzja

Profesor Szewach Weiss jest osobą wyjątkową. Urodzony w Polsce, szczęśliwie przeżył piekło okupacji hitlerowskiej, a następnie pojechał stworzyć swoją nową ojczyznę – państwo Izrael. Dzięki niewątpliwym zdolnościom i wielkiej pracowitości, ukończył szkołę rolniczą, a następnie Uniwersytet Hebrajski w Jerozolimie, na którym uzyskał stopień doktora filozofii i nauk politycznych.

Swoją wiedzę i pasję działania społecznego wykorzystał najpierw w pracach Rady Miejskiej miasta Hajfy, a następnie w parlamencie Izraela, któremu przewodniczył w latach 1999-2000.

Podejmując misję ambasadora nadzwyczajnego państwa Izrael w Polsce, Szewach Weiss powrócił do swojej pierwotnej ojczyzny, aby zgłębiać dramatyczne losy Żydów w okresie holocaustu i pomocy, jaką uzyskiwali od Polaków. Szewach Weiss, reprezentując interesy państwa Izrael w Polsce, był zarazem „przedstawicielem” Żydów polskich, którzy zostali tu wymordowani przez hitlerowców lub opuścili nas kraj.

Wyrazista osobowość, obiektywizm sądów, zrozumienie kontekstu politycznego współczesnego świata zjednały Szewachowi Weissowi wśród Polaków wielu sympatyków i zapewne przyjaciół. Jest to człowiek ze wszech miar godny szacunku.

W okresie pełnienia misji ambasadora w Polsce, a także po jej zakończeniu, wielokrotnie przebywał w Łodzi, odwiedzając m. in. środowisko akademickie naszego miasta i wygłaszając zawsze interesujące wykłady. Uczestniczył również w nadaniu przez Uniwersytet Medyczny w Łodzi tytułu doktora *honoris causa* dr. Markowi Edelmanowi.

**Ocena dorobku naukowego profesora Szewacha Weissa,
kandydującego do tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi,
przedstawiona przez prof. dr. hab. Jana Bernera**

I. Charakterystyka kandydata, przebieg działalności zawodowej i społecznej

Profesor Szewach Weiss urodził się w Polsce 5 lipca 1935 roku w Borysławiu, od roku 1947 włączonym do Ukrainy. Rodzice trudnili się prowadzeniem miejscowego sklepu. Podczas wojny ukrywał się wraz z całą rodziną i przeżył ten dramatyczny okres życia dzięki pomocy i opiece polskich sąsiadów. Po zakończeniu wojny przeniósł się z rodziną do Gliwic, a następnie do Wałbrzycha, umacniając swoje polskie korzenie. Tam rozpoczął naukę w polskiej szkole i w pobliskiej Głuszycy w szkole żydowskiej. Po jej zakończeniu, podjął wraz z bratem decyzję o wyjeździe do Palestyny. Tutaj rozpoczął nowy etap swojego życia, chociaż jak sam twierdzi, pamięć o ziemi ojczystej i dźwięk polskiego języka pozostał na zawsze. Po ukończeniu szkoły rolniczej z certyfikatem z biologii, w latach 1954-1956 służył w izraelskich siłach zbrojnych, początkowo w korpusie inżynieryjnym, a następnie jako asystent szefa wykszolenia. W latach 1959-1961 studiował na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie, uzyskując stopień magistra w dziedzinie nauk politycznych ze specjalnością stosunki międzynarodowe. W 1965 roku ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie w Tel Avivie, a w 1969 roku obronił pracę doktorską z filozofii na Uniwersytecie w Jerozolimie. Od 1975 roku jest profesorem zwyczajnym nauk politycznych w Hajfie. Z żoną Ester miał dwoje dzieci, posiada wnuczkę i wnuka.

W działalności akademickiej należy wyróżnić kierowanie Wydziałem Nauk Politycznych na Uniwersytecie w Hajfie (1969-1975), wieloletnie prowadzenie wykładów oraz ufundowanie studiów eksternistycznych. W latach 1971-1973 prowadził wykłady jako visiting profesor na studiach humanistycznych oraz do roku 1981 na Fakultecie Prawa i Wydziale Nauk Politycznych w Tel Avivie. W roku 1980 ukończył seminarium dla Liderów Multiregionalnych z certyfikatem w Brookings Institution

Washington DC - New York – Colonial Williamsburg, Virginia.

Jako profesor emerytowany, po 65 roku życia, prowadzi zajęcia od 2004 roku na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. W dniu 1 stycznia 2008 roku powołany na kierownika Centrum Badań nad Współczesnym Izraelem UW (do listopada 2012 roku).

Profesor Szewach Weiss z niezwykłą umiejętnością potrafił łączyć karierę akademicką z działalnością publiczną. W latach 1969-1981 był aktywnym członkiem Rady Miejskiej i Administracji w Hajfie. Wybrany posłem do parlamentu izraelskiego – Knesetu, pełnił odpowiedzialne funkcje w komisjach: konstytucyjnej, prawa i obrony. W latach 1988-1992 był przewodniczącym Knesetu i aktywnie współdziałał z prezydentem kraju. Od 1984 do 1999 roku był delegatem do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Do 2000 roku pełnił społeczną funkcję przewodniczącego Światowej Rady Yad Vashem. Był również członkiem Centralnego Komitetu Partii Pracy.

W roku 2001 prof. Szewach Weiss został ambasadorem Izraela w Polsce, wybierając na miejsce swojej działalności dyplomatycznej spośród kilku propozycji kraj swego urodzenia, dzieciństwa i młodości. Pełnił tę funkcję z największym zaangażowaniem do 2004 roku. Na podkreślenie zasługuje jego owocna praca nad budowaniem mostów porozumienia, przyjaźni i współpracy między narodem polskim i izraelskim. Działalność ta budziła ogólne uznanie, wyrażone również w liście prezydenta Lecha Wałęsy do profesora Weissa oraz w wypowiedziach prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Udział i wystąpienia profesora na licznych sympozjach, konferencjach naukowych i wystąpieniach w Knesecie, parlamencie europejskim i na misjach w Polsce, Tajlandii, Australii, Ameryce czy uroczystościach w Auschwitz uznaniem to pogłębiały.

II. Dorobek naukowy

Dorobek naukowy prof. Szewacha Weissa jest bogaty i różnorodny. Obejmuje wydawnictwa książkowe dla dorosłych i dla dzieci, artykuły, reportaże, programy radiowe i telewizyjne oraz wykłady na wyższych uczelniach, w tym także polskich. Tematyka ujęta w książkach i naukowych publikacjach dotyczy przede wszystkim polityki międzynarodowej i samorządowej, spraw pokoju i wojny, działalności parlamentu i związków zawodowych. Wśród publikacji dotyczących działalności samorządowej na uwagę zasługuje „Badanie naukowe opinii publicznej w 3 miastach”. Szereg wydań poświęca Polsce, ofiarom Holocaustu, patriotyzmowi i przyszłości następnych pokoleń. Wśród ponad 80 książek wydanych w języku hebrajskim i angielskim, są także książki w języku polskim. Tu wymienić należy: „Ziemia i chmury” (2002), „Czas ambasadora” (2003), „Z jednej i drugiej strony” (2005, „Okna nadziei, okna tęsknoty” – współautorstwo z Nili Epstein i Or Chaim (2007), „Jestem emigrantem – dom i ojczyzna we współczesnym świecie” (2007), „Żydzi polscy: cień przeszłości i wezwanie przyszłości” (2007), „W dwóch światach” (2009), „My Żydzi. Między Izraelem a diasporą” (2009) - nagrodzona jako Książka Lata 2009: „Nagroda dla Szewacha Weissa za lekcję patriotyzmu, który nie zaślepią, za pasję samodzielnego myślenia i świetny polski język”.

Wydawnictwo Dolnośląskie we Wrocławiu wydało w 2005 roku jedną z wyjątkowych książek Szewacha Weissa, we współpracy z Ewą Szmaj pt. „Między nami”. Pozwała ona przybliżyć czytelnikowi osobowość autora – polityka – historyka - intelektualisty, człowieka wielkiego umysłu i serca. Postaram się w skrócie przedstawić niektóre jego myśli i treści tej książki. Autor zapoznaje nas z wizerunkiem Żyda lat 30. XX wieku i współczesnego obywatela państwa Izrael. Opisuje Holocaust, jego przyczyny i znaczenie zachowania pamięci dla przyszłych pokoleń. Podkreśla pomoc Żydom niesioną przez Polaków, w tym żołnierzy armii podziemnej (AK), nie zważających na możliwość utraty własnego życia. Na jednym ze

spotkań w obecności ostatniego prezydenta II RP Ryszarda Kaczorowskiego i pani Bogdańskiej-Andersowej podkreśla wyprowadzenie z Rosji 800 sierot – dzieci żydowskich przez dowódcę II Korpusu Polskiej Armii gen. Władysława Andersa. Odzwierciedleniem polskiej pomocy podczas II wojny światowej jest też nasze miejsce w Yad Vashem, które Szewach Weiss nazywa Muzeum Warszawa-Jerozolima lub Polska-Izrael. Przypomina również wielkie postaci, a wśród nich Łódzian: Juliana Tuwima, Artura Rubinsteina czy twórcę państwa Izrael Ben Guriona, a także kolejnych 5 premierów polskiego pochodzenia i wielu innych. Zwraca uwagę na zapoczątkowanie pozytywnych zmian w stosunkach polsko-żydowskich przez prezydentów polskich: Lecha Wałęsę i Aleksandra Kwaśniewskiego. Podkreśla również niewątpliwą rolę papieża Jana Pawła II na poprawę stosunków między Żydami a kościołem katolickim, głoszącego już wcześniej, iż droga do chrześcijaństwa wiedzie przez judaizm, nazywając Żydów braćmi. Zarówno w tej książce, jak i w innych publikacjach Szewacha Weissa głoszone są i podkreślane idee pokoju, przyjaźni i współpracy wraz z wiarą w lepszą przyszłość pokoleń.

Poza omawianymi publikacjami prof. Szewach Weiss jest autorem wstępów do 27 książek, albumów oraz licznych artykułów w takich pismach, jak: *Wprost*, *Rzeczpospolita*, *Polski Tygodnik Powszechny*, *Przegląd*, *Polityka* i innych.

Jeden z ostatnich artykułów w *Rzeczpospolitej* z dnia 2 lipca 2011 roku, dotyczący kradzieży obozowych przedmiotów, nosi tytuł: „Nie wolno niczego zabierać z Auschwitz”. Świadczy on nie tylko o wielostronnych zainteresowaniach Profesora, ale także o obiektywnym spojrzeniu na ludzkie czyny, poszukiwanie przyczyn i ich zrozumienie. Dociera do obwinionych, spotyka się z nimi, ułatwia przeproszenie za błędne postępowanie, wykazując wyrozumiałość i wnosząc zwykłą ludzką pociechę. Przy tym podkreśla znaczenie korzystnych stosunków między narodami. Opisane wydarzenie można uznać za niemiły incydent, felieton za znakomity, a autora za człowieka wielkiego serca i umysłu.

Omawiając ciekawy dorobek naukowy, należy zaznaczyć niezwykle atmosferę spotkań z udziałem profesora Szewacha Weissa. Uczestnicząc w jednym z nich, zorganizowanym w dniu 10 czerwca 2011 roku na Uniwersytecie Łódzkim, z udziałem władz wojewódzkich i miejskich, rektorów i profesorów wyższych uczelni oraz licznie zgromadzonej młodzieży akademickiej, mogłem bliżej poznać profesora i atmosferę spotkania, utrzymującą się jeszcze podczas rozmów osobistych. Należy stwierdzić, że zarówno temat wykładu, dotyczącego m. in. współczesnych zagrożeń w świecie, terroryzmu, nazwanego przez autora III wojną światową, odpowiedzi na zadawane pytania, dyskusja z młodzieżą wykazały wyjątkową znajomość świata i ludzi, ale także sympatię i uczucia przyjaźni do drugiego człowieka.

III. Wyróżnienia i nagrody

Szewach Weiss został wielokrotnie wyróżniony i nagradzany za działalność na rzecz pokoju i przyjaźni między narodami w kraju i za granicą w latach 1975-1999. W roku

1980 Towarzystwo Filozoficzne Uniwersytetu w Dublinie przyznało honorowe członkostwo. W roku 1998 otrzymał Nagrodę św. Brata Alberta. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 13 stycznia 2004 roku odznaczył prof. S. Weissa Orderem Orła Białego. Senat Uniwersytetu Wrocławskiego 22 listopada 2006 roku uhonorował profesora doktoratem *honoris causa*.

IV. Podsumowanie

Wielostronny dorobek naukowy profesora Szewacha Weissa w postaci licznych wydań książkowych, publikacji naukowych, artykułów prasowych, prezentacji radiowych i telewizyjnych oraz wykładów na wielu wyższych uczelniach, w tym także polskich, oceniam bardzo wysoko. Całokształt działalności naukowej, publicznej i społecznej nie tylko budzi uznanie, ale jest znaczącym przyczynkiem do pogłębiania przyjaźni między ludźmi. Profesor Szewach Weiss w pełni zasługuje na tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

**Wystąpienie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia
dr. Adama Fronczaka**

**Szanowny Doktorancie honoris causa
Magnificencjo Rektorze, Pani Wojewodo,
Panie Marszałku, Panie Prezydencie
Szanowni Państwo,**

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Panu Profesorowi Szewachowi Weissowi przez Senat Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Z najwyższym szacunkiem pragnę przekazać gratulacje i wyrazy uznania Panu Profesorowi Szewachowi Weissowi. To niezwykle ważne wyróżnienie ze strony Uniwersytetu Medycznego w Łodzi - jedno z niezliczonych odznaczeń, wyróżnień i doktoratów, które Pan posiada potwierdzające, jak wielce cenioną, wspaniałą i zasłużoną osobą jest Pan Profesor; osobą wyróżniającą się mądrością czerpaną z trudnych doświadczeń, osobą wkładającą pracę i serce w promowanie polsko-żydowskiej spuścizny kulturowej i działań mających na celu wspieranie porozumienia między narodami. To właśnie historia miasta Łodzi pokazuje, jak dzięki wzajemnemu poszanowaniu i tolerancji można wspólnie stworzyć nową wartość - niezwykle piękne miasto czterech kultur;

Idea Festiwalu Dialogu Czterech Kultur zrodziła się na wspomnienie dialogu, który w Łodzi trwał nieprzerwanie przez wiele dziesięcioleci. Ludzie czerpiący wiedzę i inspirację z odmiennych kultur, połączeni w dialogu budowali wspólnie fabryki,

świętynie, kina, teatry i szkoły. Wspólnym wysiłkiem stworzyli miasto, które stało się symbolem porozumienia. W okresie II wojny światowej dialog został brutalnie przerwany, co odcisnęło ogromne piętno na mieszkańcach miasta. Idea Festiwalu nawiązuje do wspólnej wielu narodom tradycji Łodzi. Jej głównym celem jest odnowienie dialogu i zainspirowanie do dalszej współpracy jako formy porozumienia ponadkulturowego. Festiwal zaprasza do wspólnej rozmowy i dialogu co jest podstawą Pańskiego działania w promowaniu właściwych relacji między narodem polskim a żydowskim. I jeszcze jedno wspomnienie. Kilka lat temu, podczas rozpoczęcia roku akademickiego w naszym Uniwersytecie, miał Pan wykład inauguracyjny. Uroczystość trwała bardzo długo. Bardzo Pan się niepokoił, wychodził, wracał. Był Pan od początku, a wykład był dopiero po wielu godzinach. Dziś po latach, analizując dzieło Pańskiego życia stwierdzam, że szkoda każdej chwili, bo w tym czasie można napisać esej, rozdział książki lub rozmawiać z ludźmi, których Pan kocha. Dziś czas tej uroczystości wykorzysta Pan bardzo efektywnie.

Życzę Panu dalszych sukcesów zawodowych i osobistych, satysfakcji z wykonywanej pracy i porozumienia z ludźmi, których spotyka Pan na swojej drodze życia.

Dziękuję Państwu za uwagę.

